

Anayasa Mahkemesi Adil Yargılanma Hakkı Kapsamında Yargılamada Gerçekleşen Makul Olmayan Gecikmeler Hakkında İhlal Kararı Verdi

24 Kas 2015

Anayasa Mahkemesi konut, sanayi, eğitim, sağlık ve turizm yatırımları ve kamu tesisleri yapımı nedeniyle kamulaştırılacak araziler için verilen kamulaştırma kararlarının iptali davasında, özellikle idari yargılama alanında dava sürelerinin makul yargılama süresini aştığına hükmetmiştir. Anayasa Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ("**AİHM**") içtihadına paralel olarak, bu konuda yapılmış önceki bireysel başvurularda da yargılama süresinin aşılmasının adil yargılanma hakkını ihlal ettiğine karar vermiştir. 2013/4395 başvuru numaralı ve 10.06.2015 tarihli bu karar, 18 Eylül 2015 tarihli ve 29479 numaralı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Başvurucu, konut, sanayi, eğitim, sağlık ve turizm yatırımları ve kamu tesisleri yapımı nedeniyle kamulaştırılacak araziler için verilen kamulaştırma kararlarının iptali davasında;

- Kamulaştırma işleminde, kamulaştırma amacının açıkça gösterilmediği ve bu sebeple kamu yararı bulunmadığını,
- Mahkeme ve Danıştay kararlarında somut gerekçeler gösterilmediğini,
- Kamulaştırma bedeli hususunda anlaşma sağlanamaması nedeniyle, düşük bedelle yapılacak kamulaştırmanın amaca ters düşeceğini,
- Yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını,

belirterek bu sebeplerle mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

Anayasa'nın 80. Maddesi uyarınca, devlet ve kamu tüzel kişileri, kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmazları kanunda gösterilen esaslara uygun şekilde kamulaştırmaya yetkilidir. Buna istinaden, Arsa Üretimi ve Değerlendirilmesi Hakkında Kanun'un ("**Kanun**") 10. maddesi uyarınca, Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü (ve Kanun'un 1. maddesi uyarınca Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ("**TOKİ**")) konut, sanayi, eğitim, sağlık ve turizm yatırımları ve kamu tesisleri kurmayı planladığı arsa ve arazilerde kamulaştırma işlemi yapmaya yetkilidirler. Anayasa Mahkemesi'ne göre, somut davada TOKİ'nin kamulaştırma amacını açıkça belirtmeyerek Kanun'un 10. Maddesindeki amaçların tümüne atıf yapması, yapılan işlemde kamu yararının bulunmadığı veya işlemin kanuna aykırı olarak gerçekleştirildiği anlamına gelmez.

Gerçek bedelin altında bir bedel ödeyerek yapılan kamulaştırmalar, mülkiyet hakkına, Anayasa'nın 13. Maddesinde belirtilen ölçülülük ilkesine aykırı bir müdahale olacak ve elde edilecek kamu yararına kıyasen başvuru üzerinde daha ağır bir yük oluşturacağından mülkiyet hakkını zedeleyecektir. Ancak somut davada TOKİ, başvurucuya kamulaştırma bedelinin tespiti davası sonucu belirlenen bedeli ödemiş bulunduğundan, mülkiyet hakkını ihlal edilmediğine karar verilmiştir.

Gerekçesiz kararlar bakımından da Anayasa Mahkemesi, temyiz merciilerinin alt derece mahkemelerinin kararlarını onarken bunu onlarla aynı gerekçeleri kullanarak veya onların kararlarına atıfta bulunarak gerçekleştirebileceklerini ve bunun Anayasa'nın 141. Maddesi uyarınca tüm mahkeme kararlarının gerekçeli olması şartını yerine getireceğini belirtmiştir.

Buna karşın, başvurucunun yargılamanın makul sürede yapılamaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına karşılık Anayasa Mahkemesi, özellikle, somut yargılamadaki gibi idari yargılama usulüne tabi davalarda, yargılamanın makul süreyi aşması nedeniyle adil yargılama hakkının zedelendiği yönünde birçok AİHM kararının mevcut olduğunu belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi bu kararlara istinaden, kendisine bu yönde yapılan önceki bireysel başvurularda benzer kararlar verdiğini belirterek, somut yargılama bakımından da 5 yıl 10 ay süren yargılama sürecinin başvurucunun adil yargılanma hakkını ihlal ettiğine hükmetmiştir.

Bu [linke](#) tıklayarak Anayasa Mahkemesi'nin kararının tam metnine ulaşabilirsiniz.